Samenvatting van de lesnotities C.9-4 Notities bij een aantal lessen.

Algemeen

De lesnotities van deze cursus bieden een toegankelijke verdieping van de wetenschapsfilosofie, ontologie en godsdienstwetenschap aan de hand van lesvoordrachten en praktische voorbeelden. Centraal staat het gebruik van aanschouwelijke modellen om ingewikkelde, gespecialiseerde kennis over te brengen naar het algemene menselijke verstand. De notities onderzoeken de grenzen van de natuurwetenschappelijke reductie, de zoektocht naar een filosofisch fundament binnen de philosophia perennis, en de opkomst van de Romantiek tegenover het koud rationalisme. Daarnaast verschuift de aandacht naar de ontologie van religie en het paranormale, waarbij de drie dimensies van fijnstoffelijkheid - materie (etherisch en astraal), energie (levenskracht) en informatie - uitvoerig worden geanalyseerd. Het geheel wordt afgesloten met een verkenning van de menselijke ziel, het verschijnsel van bijna-doodervaringen en de dynamiek van bewuste uittredingen.

Samenvatting

1: Modellen, wetenschappelijke methodologie en de ontologie van religie

Binnen de wetenschap en de filosofie is het gebruik van visuele modellen onmisbaar om gespecialiseerde kennis over te dragen op het gemeenschappelijke of gemene verstand. Een model dient als een begrijpelijke vertaling van een ingewikkeld origineel, zoals de wiskundige formules van Einstein of de abstracte deeltjesfysica. In de lessen wordt benadrukt dat er een strikt onderscheid gemaakt moet worden tussen vakwetenschappelijke retoriek (zoals het overdragen van een boodschap in de catechese) en de ontologie van religie, die zoekt naar het werkelijke wezen en de werkelijkheidswaarde van religieuze verschijnselen.

Er wordt waarschuwingskracht toegekend aan praktijken zoals hypnose; deze ontneemt de mens zijn vrije wil, brengt de geest in een vervreemdende droomtoestand en levert beïnvloede uitspraken op die wetenschappelijk of therapeutisch onbetrouwbaar zijn. Waar de Westerse cultuur vaak gekenmerkt wordt door een doorgeslagen rationalisme, behouden archaïsche en niet-Westerse culturen een levend contact met het ontologische fundament van de werkelijkheid (zoals de verering van Pacha Mama of Moeder Aarde). Tot slot maakt het onderricht een wezenlijk verschil tussen ideologische wetenschap, die ten onrechte beweert de gehele werkelijkheid te omvatten, en

methodische wetenschap, die zich bewust beperkt tot het domein dat door haar eigen axiomatiek kan worden onderzocht.

2: De 'Philosophia Perennis' en de zoektocht naar grondslagen

De geschiedenis van het denken wordt gekenmerkt door de philosophia perennis (de eeuwige filosofie): de voortdurende menselijke poging om een vast, onbetwistbaar fundament te vinden waarop een rationeel denkgebouw opgetrokken kan worden. Systeembouwers zoals Aristoteles, Thomas van Aquino, Christian Wolff en Hegel zochten naar deze universele gronden. In de postmoderne tijd wordt dit streven echter bekritiseerd en afgedaan als fundamentalisme of essentialisme; denkers zoals Derrida stellen dat absolute, objectieve waarheid onbereikbaar is doordat de waarnemer altijd subjectief betrokken is.

Plato en Socrates erkenden eveneens dat de menselijke geest niet in staat is om de gehele werkelijkheid in één gesloten systeem te vatten. Om die reden schreef Plato geen dogmatische traktaten, maar aporetische dialogen waarin verschillende meningen elkaar aanvullen en inductief naar een deel van de waarheid zoeken. Zelfs de grootste historisch-filosofische systemen worden op het einde van het leven herkend als "palia" (stro), oftewel voorlopige constructies die met de tijd vergaan.

3: Natuurkunde, mechanicisme en de Romantiek

De moderne Westerse cultuur bevindt zich in een diepe cultuurcrisis doordat zij als eerste beschaving in de geschiedenis haar metafysische en ontologische voetstuk heeft losgelaten. Immanuel Kant onderkende dit probleem door te stellen dat de theoretische rede beperkt is tot de zintuiglijk waarneembare wereld; fundamentele begrippen zoals God, de wereld en de onsterfelijke ziel kunnen niet wetenschappelijk bewezen worden, maar blijven bewaard via een rationeel filosofisch geloof (Glaube).

Als reactie op het kille, mechanische rationalisme dat de wereld reduceert tot een abstracte machine, ontstond de beweging van de Romantiek (met denkers en dichters zoals Goethe, Fichte en Schelling). De Romantiek stelde het biologische leven in al zijn vormen centraal ("Grau, teurer Freund, ist alle Theorie, und grün des Lebens goldner Baum"), herwaardeerde het gevoelsleven, de volksgemeenschap, het paranormale en het organische leefmilieu. In de natuurkunde leidde dit mechanisch-mathematische model weliswaar tot enorme technologische vooruitgang, maar ook tot een ontologische verarming van de leefwereld. Binnen de moderne kosmologie leidt

dit spanningsveld tot nieuwe fysische theorieën over de oerknal (Big Bang) en de begrenzing van onrechtstreekse waarnemingen.

4: Drie theologieën en de dynamiek van het heilige

Binnen de wijsgerige theologie worden drie historische vormen onderscheiden:

- *Mythische theologie*: sacrale verhalen over de kosmische levenskracht en de werking van herstelmechanismen (zoals de mythe van Narcissus en de wraak van Nemesis).

- *Politieke theologie:* de staatsgodsdienst waarin goden en maatschappelijke cultussen dienen als politiek fundament van de samenleving.

- *Fysische theologie*: de filosofische reflectie op het levende, opborrelende natuurgebeuren (fusis).

Daarnaast erkent de apofatische of negatieve theologie dat menselijke begrippen en modellen altijd ontoereikend zijn om het goddelijke mysterie uit te drukken. In het spoor van de godsdienstwetenschapper Nathan Söderblom wordt religie gedefinieerd als een eerbiedige gerichtheid op het heilige, wat wezenlijk samenhangt met dynamische levenskracht, macht (dunamis) en energie. Dit opperwezen of deze veroorzaker (Urheber) trekt zich na het scheppingswerk vaak terug als een deus otiosus (een god op vakantie), waarna de mens zich in het dagelijks leven richt tot tussenwezens of spirituele krachten.

5: Fijnstoffelijkheid, energie en religieuze krachten

Een centraal thema in de notities is de werking van fijnstoffelijkheid, die de brug slaat tussen de onstoffelijke ziel en het biologische lichaam. Fijnstoffelijkheid kent drie complementaire dimensies:

- *Materie*: onderverdeeld in etherische stof (die dicht bij het biologische lichaam staat en na het overlijden kortstondig bij het lijk blijft) en astrale stof (die nauw verbonden is met de ziel en de onsterfelijke schim vormt).

- *Energie* (levenskracht): de actieve, transformatieve kracht (pneuma, ruach, ashé) die in al wat leeft aanwezig is en via aanraking of wilsoverdracht overgedragen kan worden.

- *Informatie*: de intellectuele structuur en doelgerichtheid die richting geeft aan de energie (zoals te zien is bij genezingsrituelen of homeopathische plantenextracten).

Als concreet voorbeeld wordt de uitstraling van het genadebeeld van O.L. Vrouw van Vlaanderen te Kortrijk besproken, waar gelovigen door instraling

van gezonde fijnstoffelijke energie verlichting van kwalen ervoeren. Syncretische religies zoals de Afro-Cubaanse Santería werken op een analoge manier: via de orisha's (tussenwezens) en offers (ebbo) wordt ashé (levenskracht) omgevormd en gericht om praktische menselijke problemen (zoals ziekte, werkloosheid of relatiezorgen) op te lossen volgens het Latijnse principe do, ut des ("ik geef opdat gij geeft"). Deze oerreligies en moderne New Age-stromingen blijven populair omdat zij, anders dan een doorgedreven rationalistische theologie, direct aansluiten bij de concrete behoeften van het menselijk leven.

6: De mens als onsterfelijke ziel, uittredingen en bijna-doodervaringen

Het laatste gedeelte van de notities behandelt de menselijke ziel en verschijnselen rond de fysieke dood. Bij een bijna-doodervaring (NDE) worden terugkerende fasen vastgesteld: de subjectieve indruk te sterven, het treden door een donkere gang of tunnel, de ontmoeting met overleden verwanten, het betreden van een liefdevol licht, en een panoramisch overzicht van het voorbije leven in omgekeerde volgorde. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen positieve NDEs (die vrede brengen en de doodsangst wegnemen) en negatieve of helse NDEs (waarin men desolate oorden of dreigende schimmen waarneemt). Deze negatieve ervaringen worden psychoanalytisch geduid als het doorbreken van verdrongen schuldgevoelens en niet-gezuiverde misstappen uit het leven.

Tot slot worden bewuste uittredingen en technieken zoals Transcendente Meditatie (TM) besproken, waarbij het astrale lichaam geprojecteerd wordt. De cursus besluit met een in de praktijk gedemonstreerd lesexperiment door lesgever T'Jampens, waarin de uittreding en de auralagen van een studente via intuïtieve verbeelding en energieoverdracht zichtbaar en voelbaar worden gemaakt. Dit illustreert dat het menselijk waarnemingsvermogen niet beperkt is tot de grofstoffelijke materie, maar reikt tot de fijnstoffelijke en energetische dimensie van de werkelijkheid